

E.B. Assylbekova, E.B. Yeszhanova, Z.A. Ahatova, B.B. Abdikarim*
LLP "Kazakh Scientific Research Institute of Animal Husbandry and feed Production",
Almaty city, Kazakhstan, elmira_0309@mail.ru, esel40@mail.ru, ahatova_nio@mail.ru*,
bekbolat_1996_abdi@mail.ru

PRODUCTIVE AND BIOLOGICAL CHARACTERISTICS OF SHEEP OF DIFFERENT GENOTYPES

Abstract

The article presents the results of studies of the physical and mechanical properties of the wool of meat-fat sheep obtained within the framework of program-targeted financing on the topic IRN BR21882201 "Improving meat productivity of fat-tailed sheep using new methods of selection, genetics and biotechnology".

According to the results of the study with the OFDA 2000 wool analyzer, the average fineness of wool of Kazakh fat-tailed coarse-wool rams corresponded to 23.8 ± 0.04 ; 25.6 ± 0.03 and 35.6 ± 0.13 micrometers. The average wool fineness of Kazakh fat-tailed coarse-wool breed ewes in the group was 22.5 ± 0.04 ; 23.9 ± 0.00 ; 25.6 ± 0.00 and 27.0 ± 0.14 micrometers. The comfort factor parameters in the wool of Kazakh fat-tailed coarse-wool rams corresponded to 86.8; 79.1 and 50.2 percent. The corresponding figures for ewes were 74.8; 77.4; 85.9 and 90.2%. Rams have a more uneven wool than ewes.

The average wool length of Kazakh fat-tailed coarse-wool sheep in the group was 83.3 millimeters. Some samples of ram wool reached a length of up to 130 mm. The average wool length was longer in ewes and amounted to 96.9 millimetres.

The average wool fineness of the Dorper rams used in the experiment was the thinnest (21.6 μm) and shortest (31.7 mm).

Australian white stud rams showed thick (27.7 microns) and short (47.5 mm) wool. The content of thickened fibers was 33.4-19.3%.

Keywords: sheep, wool, fiber, sample, fineness, length, comfort factor.

FTAXP 68.39.37

DOI <https://doi.org/10.37884/1-2025/03>

Г.Ф.Фабит¹, Г.О.Ускелова²*

¹Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Алматы қ. Қазақстан Республикасы,
GabitGulzat_07@mail.ru*

²АҚ «Алень Агро», Алматы облысы, Іле ауданы, Байкент ауылы, uskelova@inbox.ru

ҚҰС ШАРУАШЫЛЫҒЫНДА «ARBOR ACRES» КРОСЫ АТА-АНАЛЫҚ ТАБЫНЫНЫҢ ӨНДІРІСТІК КӨРСЕТКІШТЕРІНЕ МОЛЕКУЛЯРЛЫ-АКТИВТЕНДІРІЛГЕН «ВИУСИД ВЕТ» ПРЕПАРАТЫНЫҢ ӘСЕРІ

Аңдатпа

Жануарлар мен құстарды азықтандыруда өсіруді қарқындалу үшін антибиотиктерді қолдануда жаһандық теріс пікірлер қалыптасуда. Осыған орай антибиотиктерді ауыстыратын, әсіресе табиғи әдістерге негізделген микробқа қарсы немесе өсіруді үдеткіш жаңа препараттарды шығаруда көп зерттеулер жүргізілуде. «Виусид Вет» препараты антибиотикке балама препарат. Ол тиімді иммуномодулятор, антиоксидант, гепатопротектор және вирусқа, стресске қарсы тұратын агент. Құрамында молекулалық белсендірілген амин қышқылдары, витаминдер мен микроэлементтер, глицерриз қышқылы бар. Құрамындағы глицеррит қышқылы организм жасушаларының белсенділігі мен репликациясына әсер етпей, құрамында вирустар бар ДНҚ мен РНҚ-ның әртүрлі типтерінің репликациясын тежейді және үзеді. Ол антивирустық, қабынуға қарсы және антиаллергиялық әсерге ие. Алма қышқылы - бос

радикалдарды бейтараптандыратын антиоксидант. Тотығу-тотықсыздану реакцияларына қатысатын ең маңызды метаболит. АТФ синтезі арқылы энергия өндірісін ынталандырады. Вирусқа қарсы әсері бар. Глюкозамин дәнекер тінін құрайтын протеоглиқандардың негізі болып табылады. Ол қабынуға қарсы, антиоксиданттық, гепатопротекторлық және хондропротекторлық әсерге ие, дәнекер тінінің қалпына келуіне ықпал етеді. Аргинин – амин қышқылы, азот оксидінің медиаторы, қан мен лимфаның микроциркуляциясын жақсартады, мочевина деңгейін төмендетеді. Пуриндердің, порфириндердің, креатининнің және фосфолипидтердің синтезіне қатысады. Аскорбин қышқылы (С дәрумені) липидтердің, ақуыздардың және басқа жасуша компоненттерінің тотығуын тежейтін және зақымданудан қорғайтын антиоксиданттық, антирадиалды қасиеттерге ие. Пиридоксин гидрохлориді (В6 дәрумені) антиденелер мен эритроциттердің синтезіне қажет, ол зат алмасу процестеріне қатысып және оны жақсартады, иммундық жауапты ынталандырады. Фолий қышқылы (Вс дәрумені) – бір көміртекті топтарды тасымалдауға қатысады, пурин және пиримидиндік негіздердің биосинтезіне қатысады, метионин алмасуына қатысады. Ұрықтың жатыршілік аномалиясын, оның өсуі мен дамуын болдырмайды. Цианокобаламин (В12 дәрумені) – метионин алмасуын қалыпқа келтіреді, бауырдың майлануын болдырмайды, оттегінің тұтынылуын арттырады, ақуыз синтезін ынталандырады.

Мақалада «Виусид Вет» препаратының сұйық түрін етті бағыттағы «Arbor Acres» құс қросына қолдану арқылы оның өндірістік көрсеткіштерінің артуы көрсетілген.

Зерттеудің мақсаты:

1. Құс басының өміршеңдігін арттыру
2. Жұмыртқан өнімділігін арттыру
3. Инкубациялық жұмыртқа санын арттыру
4. Бастапқы жұмыртқалағыш тауықтардан тәуліктік балапан санын арттыру

Кілт сөздер: *кросс, ата-аналық табын, инкубациялық жұмыртқа, тәуліктік балапан, резистенттілік, стресс, антиоксидант*

Кіріспе

Алдағы уақытта адамзат алдындағы проблемалардың ең үлкені – адамдарды тамақпен қамтамасыз ету болып табылады. Бұның маңызды шешімі ретінде адамдардың қоректік балансындағы құс және құс өнімдерінің үлесі айтарлықтай зор [1]. Мысалы, тауық етіндегі және жұмыртқасындағы аминақышқылдар, толыққанды жануартекті ақуыздар, майлар, дәрумендер мен микроэлементтер адам ағзасын қалыпты ұстап тұру үшін қажет [10].

Жоғары өнімді кростарды пайдаланып, шекті ауданға көп құс отырғызып, құс басын интенсивті өсіру – заманауи құс шаруашылығына тән қасиет болып табылады. Өндірістік құс шаруашылығында құс иммунитетінің әлсіреуіне себепші факторлар өте көп. Бұл факторлар құс өнімінің көлеміне, сапасына кері әсер етіп, шығындарды арттырады. Осыған орай құс организмнің табиғи резистенттілігін арттырып, әртүрлі ауруларға қарсы жүргізілетін профилактикалық іс-шаралардың маңызы зор [2, 3].

Құс шаруашылығының ет бағытындағы «Arbor Acres» қросы коммерциялық көрсеткіштері жоғары құстардың бірі болып табылады. Оның өзіне тән кемшілігі де бар. Мысалы, ауруларға төзімділігінің төмен болуы [2]. Олар әртүрлі шудан, құрал-жабдықтардың тарсылынан, бөтен адамдардан шошынып, үлкен стресске ұшырап, салдарынан иммунитеті төмендейді. Стресті төмендетіп, иммунитетін жоғарылатып, өнімділігін арттыру мақсатында ғалымдар құстарды азықтандыру нормасын жақсартуда [3, 4, 5,]. Практикада әртүрлі заттар тобынан құралған иммуномодуляторларды пайдалану көптеп кездеседі және оларды комплексті әсер ету қасиеттері бойынша қолдану ұтымды. Яғни профилактикалық жоспардағы мәселелерді шешіп қана қоймай, сонымен қатар құс басын сақтай отырып, өнімділігін арттыру, заманауи өнеркәсіптік өндіріс жағдайында шығарылатын өнім сапасын жақсарту [5, 6, 11]. Осындай препараттың бірі болып табылатын иммундық стимуляторлағыш қасиетке ие азықтық қосымшасы «Виусид Вет» препараты. Оны «Catalisus S.L.» испандық компаниясы өндіреді. Бұл препарат жануарларды өсіруде азықтың тиімділігін арттырады.

Олардың бейімделгіш мүмкіндігін көбейтіп, инфекцияларға қарсы тұруға зор үлесін қосады [7, 8, 12]. Оның құрамында антиоксиданттар, аминақышқылдар, В тобының дәрумендері бар. Препараттың басты белсенді компоненті – мия тамырының сығындысы. Ғалымдардың молекулярлы-активтендіру бойынша зерттеулері (вирусқа, қабынуға қарсы, антиоксиданттық және тағы басқа қасиеттерге ие) табиғи заттардың химиялық формуласы мен құрамы сақталып, биологиялық белсенділігі артатынын көрсетеді [7, 9, 13].

Материалдар мен әдістер

Зерттеу жұмыстары Алматы облысы, Іле ауданы, АО «Алель Агро» құс шаруашылығының етті бағыттағы «Arbor Acres» кросы ата-аналық табынына, №9, 18 құс қора-жайларында жүргізілді.

Ата-аналық табындарды күтіп-бағу шаралары, азық құрамы екі құс қора-жайында да бірдей, яғни зоотехниялық талаптарға сай болды.

Тәжірибелік топ тауықтары №9 құс қора-жайында болды, бақылау тобының тауықтары №18 құс қора-жайында болды. Тауық саны екі құс-қорада бірдей – 13000 бас.

Тәжірибелік топ тауықтарын «Arbor Acres» кросы ата-аналық табынын өсіруге арналған әдістемелік бойынша 1 литр "Виусид-вет" препаратын 1000 литр суға қосу ұсынылды. "Виусид-вет" препаратымен 05.01.2017 ж. мен 05.08.2017 ж. аралығында нипельді суарғыш жүйесіне дозатор құрылғы арқылы дозалап жіберілді. Суару 3 кезеңнен тұрды, әрбір кезең 30 күнді құрады. Суару мына сызба бойынша жүргізілді:

Кесте 1 – Суару кезеңі

Кезеңдер	Берілген уақыты	1000 л суға дозасы, л
1	5 қаңтар - 5 ақпан 2017 ж.	1
2	5 сәуір - 5 мамыр 2017 ж.	1
3	5 шілде - 5 тамыз 2017 ж.	1

Бақылау тобында виусид препаратының әсерін байқау үшін негізгі рационға және суға оны мүлдем қоспауды ұйғардық. Таза сумен ғана суардық.

Зерттеу барысында бақыланған көрсеткіштер:

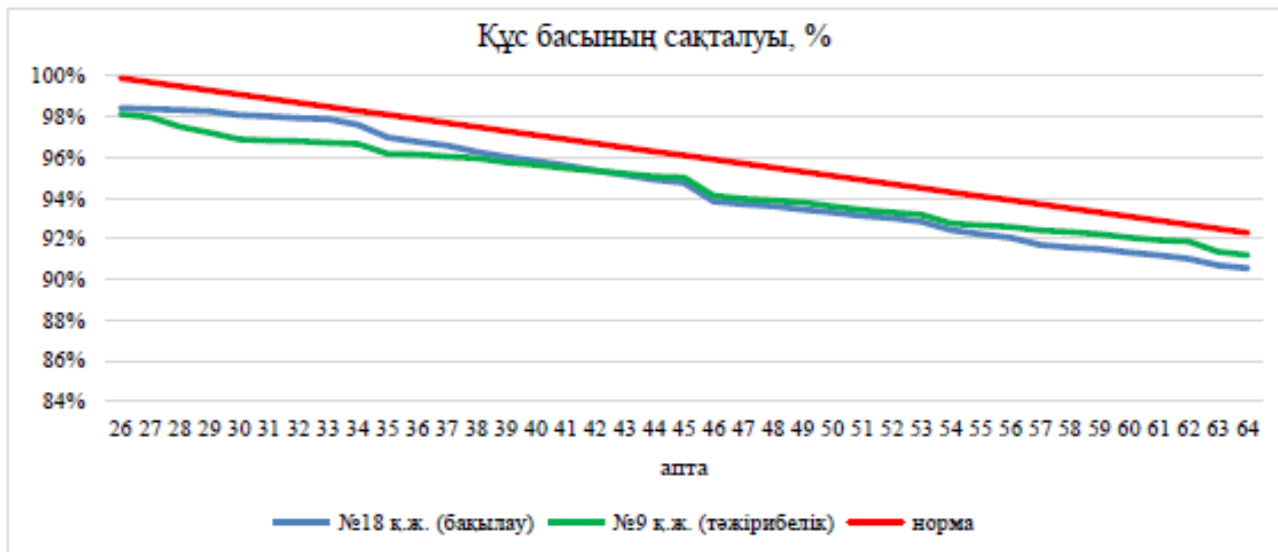
1. Құс басының сақталуы - тәжірибе жүргізіліп болғанға дейінгі қалған құстардың санымен анықталды.
2. Жұмыртқа өнімі – 27 апта мен 53 апта аралығындағы жұмыртқалаған жұмыртқа санының орташа көрсеткіші.
3. Инкубациялық жұмыртқаның саны – 29 апта мен 53 апта аралығындағы инкубацияға жарамды орташа жұмыртқа саны.
4. Балапан саны – инкубаторға қойылған жұмыртқадан ашып шаққан орташа балапан саны.
5. Ұрақтанбаған жұмыртқа саны
6. Бастапқы жұмыртқалайтын тауықтардан алынған балапан саны

Кесте 2 – Тауықтарды зерттеу кезеңінің жалпы орташа көрсеткіштері

Зерттеу кезеңіндегі құс басының жалпы орташа көрсеткіштері	Норматив	№9 қ.ж. (тәжірибелік)	№18 қ.ж. (бақылау)	Тәжірибелік және бақылау тобының айырмашылығы, %
Құс басының сақталуы, %	93,2	93,8	92,9	+0,6
Жұмыртқа өнімі, %	55,7	56,7	55,7	+1
Құс басынан алынған балапан саны, %	84,5	86,6	85,9	+0,7
Бастапқы жұмыртқалайтын тауықтардан алынған балапан саны, дана	108	107	98	+9,2

Біз тәжірибе жүргізе отырып, екі құс-қора жайының тауықтарының сақталу пайызын анықтадық. 2-кестеде көрсетілгендей тауықтардың сақталуы №9 қ.ж. (тәжірибелік) 93,8%-ды

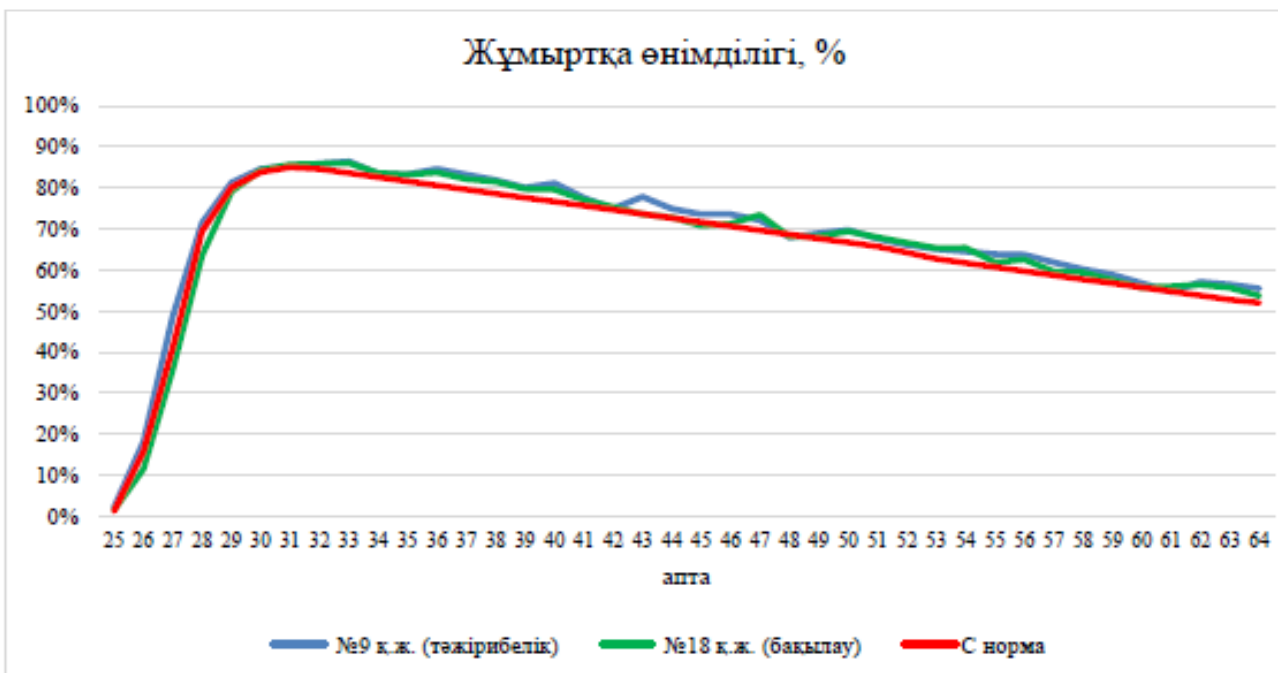
құраса, №18 қ.ж. (бақылау) – 92,9% болды. Тәжірибелік және бақылау тобының айырмашылығы 0,6 % болды, яғни тәжірибелік топта көрсеткіш жақсырақ. 1-суретте бейнеленген диаграммада салыстырмалы түрде байқауға болады.

Сурет 1 – Құс басының сақталуы

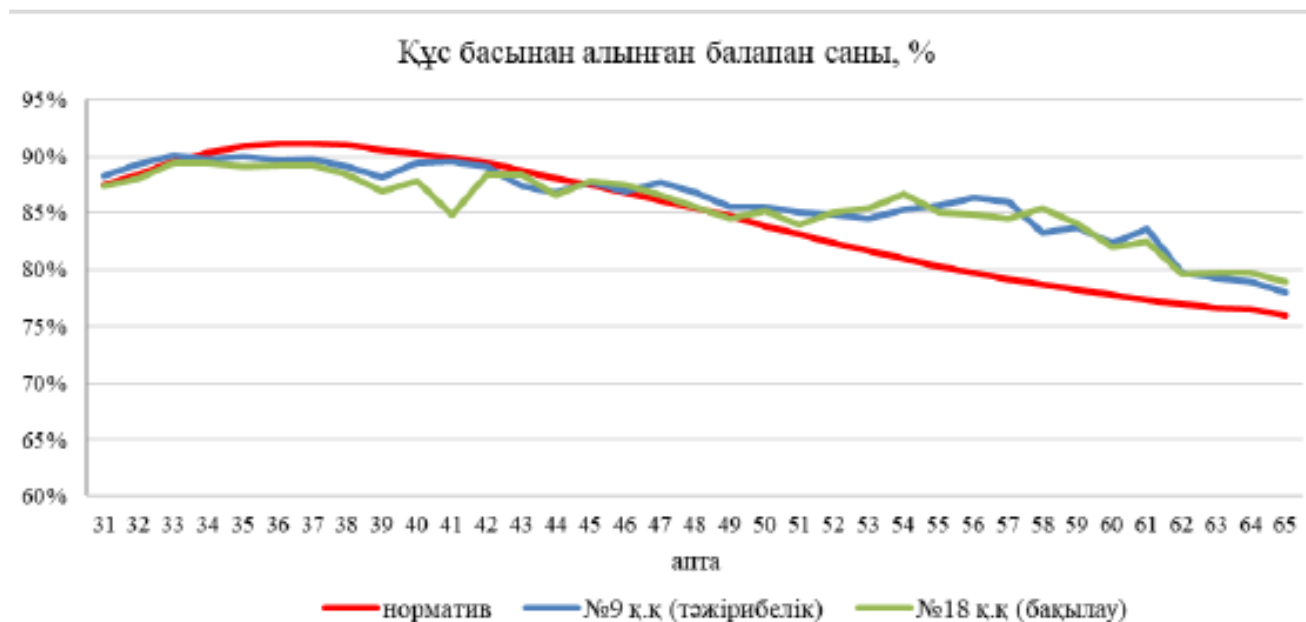
Жалпы құстардың шығыны азық құрамы мен құндылығына, микроклимат жағдайына тығыз байланысты. "Виусид-вет" препараты балапандардың сақталуына, шығынының азаюына көп әсерін тигізді. Зерттеу тәжірибелерді жүргізген кезде әрдайым тауықтардың жалпы тіршілігін үнемі бақыладық, азықтандыру процесіне, жүріс-тұрысына, мінез-құлқына көңіл бөлдік.

Жұмыртқа өнімділігінің жалпы орташа көрсеткіші бақылау тобымен салыстырғанда тәжірибелік топта 1%-ға көп болды. Тәжірибелік топ 56,7%-ды құраса, бақылау тобы – 55,7%-ды көрсетті (2-сурет).

Сурет 2 – Жұмыртқа өнімділігі

Құс басынан алынған балапан саны 3-суретте бейнелендей "Виусид-вет" препаратын қабылдаған тауықтардың көрсеткіші 0,7%-ға жоғары болды.

Сурет 3 – Құс басынан алынған балапан саны

Бастапқы жұмыртқалайтын тауықтардан алынған балапан саны бақылау тобындағы тауықтарға қарағанда тәжірибелік топтағы тауықтардың көрсеткіші айтарлықтай жақсы болып, айырмашылығы 9,2%-ды көрсетті.

Сурет 4 – Бастапқы жұмыртқалағыш тауықтан тәуліктік балапанның алынуы

Қорытынды

Қорыта келгенде, «Arbor Acres» кросы ата-аналық табынына "Виусид-вет" препаратын клиникалық көрсеткіштерге ешқандай жағымсыз әсер етпеді, құстардың барлығы жақсы қоректеніп, жай-күйі жақсы болып шықты. Танатаров А.Б. [15, 16] зерттеулеріне сүйене отырып, құстарды өсіргенде олардың тірілей салмағы мен сақталу пайызы құрама жемге

қосылған биологиялық белсенді заттарға және олардың мөлшеріне байланысты екендігіне көз жеткіздік. "Виусид-вет" препаратын қолдану арқылы осы көрсеткіштер 5-8% жоғары болды.

Зерттеу жүргізу кезеңінде:

1. Бақылау тобындағы тауықтарға қарағанда тәжірибелік топ тауықтарының өміршеңдігі 0,9 %-ға жоғары болды.

2. Жұмыртқа өнімі тәжірибелік топта 1 %-ға артық болды.

3. №9 – құс қоражай тауықтарынан алынған орташа балапан саны 0,9%-ға жоғары болды.

4. Бақылау тобына қарағанда тәжірибелік топ бастапқы жұмыртқалағыш тауықтарының тәуліктік балапандарының шығуы айтарлықтай жоғары болып, 9,2 %-ды құрады.

Жүргізілген тәжірибенің нәтижесінде азықтық қосымшасы «Виусид Вет» сұйық препаратын қолданып, жақсы өндірістік көрсеткіштер алдық. Өндірістік жағдайда пайдалануға ұсынылады.

Әдебиеттер тізімі

1. Антипова Л.В. Методы исследования мяса и мясных продуктов/Л.В. Антипова, И.А. Голотова, И.А. Рогова. –М.:Колос, 2001.

2. Костомахин Н.М. Глютенные корма и их использование в птицеводстве и рыбководстве/ Н.М. Костомахин//Кормление сельскохозяйственных животных и кормопроизводство.-2007. №10

3. Костомахин Н.М. Глютенные корма и их использование в птицеводстве и рыбководстве/ Н.М. Костомахин//Главный зоотехник.-2006.-№12

4.Флоров А.Н. Промышленное куроводство:XXI-М.:ПДМ, 2017

5. Мухаметшин С.С. Влияние препарата «Виусид Вет» на продуктивность карпа. Аграрный научный журнал-2018 №9

6. Семенов В.Г., Успешный А.В., Гладких Л.П., Никитин Д.А., Тиханов А.С., Михайлова Р.В. Иммунотропные препараты серии pigstim в профилактике транспортного стресса и реализации репродуктивных качеств ремонтных свинок, 2020

7. Йорси Н. : Insights from ethnopharmacology potential, chemical constituents, clinical studies, pharmacological utility and nanomedicine//Biomedicine and pharmacotherapy. – 2023

8. Остапчук П.С., Зубоченко Д.В., Куевда Т.А. Роль антиоксидантов и использование их в животноводстве и птицеводстве, 2019

9. Фисинин В. И., Кавтарашвили А.Ш. Тепловой стресс у птицы, 2015

10. Фисинин, В.И Птицеводство России - стратегия инновационного развития.- М.: Типография Россельхозакадемии, 2009. - 147с.

11. Фисинин, В. И. Природные минералы в кормлении животных и птицы / В. И. Фисинин, П. Сурай / Животноводство России. 2008. - № 8. - С. 6668.

12. Хохрин, С.Н. Корма и кормление животных / С.Н. Хохрин//СПб.: Лань, 2002. – 512 с.

13. Л.И. Подобед Оптимизация пищеварения и протеиновое питание сельскохозяйственной птицы / Л.И. Подобед [и др.]; ред. Л.И. Подобед, 2017. – 348 с.

14. Ш.А. Альпейсов, Г.А. Молдахметова Влияние кормовой добавки «Альбит БИО» на продуктивные качества цыплят-бройлеров. Исследования, результаты. №3 (91) 2021г. С. 5-10.

15. А.Б. Таңатаров, Ш.Ә.Әлпейісова, С.Т.Дабжанова.-Т19 Құс шаруашылығы.-Алматы, 2005. 239-254 б.

16. Таңатаров А.Б. Влияние прерывистого освещения на продуктивность птицы/Каз НИНТИ, инфор.Листок.-Алма-Ата, 2000. 35 б.

17. Э.Аблаева, А.Кавтарашвили, Б.Махатов, Ж.Кусаинова, Н.Саркулова Эффективность применения антистрессового препарата «Гидро рекс витал» при выращивании цыплят-бройлеров в переходный период года. Исследования, результаты. №1 (101) 2024г. С. 13-22.

18. Сурай П. Современные методы борьбы со стрессами в птицеводстве: от антиоксидантов к витагенам / П. Сурай, В.И. Фисинин // Сельскохозяйственная биология. – 2012. – № 4. – С. 3-13.

19. Miftakhutdinova E.A. An effect of anti-stress feed additives on broiler productivity and meat quality / E.A. Miftakhutdinova, S.L. Tikhonov, N.V. Tikhonova, R.T. Timakova // Theory and practice of meat processing. – 2020. – Vol. 5(2). – P. 4-11.

20. Альпейсов Ш.А., Танатаров А.Б., Кумганбаева Р.М. Продуктивные качества цыплят-бройлеров при использовании в кормлении биологически активных добавок// Исследования, результаты. -2020.-№1.- с. 15-20.

21. Orumbaev A., Tanatarov A.B., Alpeisov Sh. African Ostrich (*Struthio camelus*) Biochemical analysis of blood and meat samples from ostrich farms around Almaty, Kazakhstan// Int. journal of poultry Science 10, 2011, p.1-3.

22. Е.А.Капитанова, М.Б.Сагинтаева, В.В.Янченко Актуальность введения в рационы цыплят-бройлеров регуляторного комплекса «Байпас», 13-19 б.

References

1. Antipova L.V. Metody issledovaniya myaso i myasnykhproduktov/L.V. Antipova, I.A. Golotova, I.A. Rogova. –M.:Kolos, 2001.

2. Kostomakhin N.M. Glyutenovye korma i ikh ispol'zovanie v ptitsevodstve i rybovodstve/ N.M. Kostomakhin//Kormlenie sel'skokhozyajstvennykh zhivotnykh i kormoproizvodstvo.-2007. №10

3. Kostomakhin N.M. Glyutenovye korma i ikh ispol'zovanie v ptitsevodstve i rybovodstve/ N.M. Kostomakhin//Glavnyj zootekhnik.-2006.-№12

4.Florov A.N. Promyshlennoe kurovodstvo:KHKHI-M.:PDM, 2017

5. Mukhametshin S.S. Vliyanie preparata «Viusid Vet» na prolduktivnost' karpa. Agrarnyj nauchnyj zhurnal-2018 №9

6. Semenov V.G., Uspeshnyj A.V., Gladkikh L.P., Nikitin D.A., Tikhanov A.S., Mikhajlova R.V. Immunotropnye preparaty serii pigstim v prfilaktike transportnogo stressa i realizatsii reproduktivnykh kachestv remontnykh svinok, 2020

7. Jorsi N. : Insights from ethnopharmacology potential, chemical constituents, clinical studies, pharmacological utility and nanomedicine//Biomedicine and pharmacotherapy. – 2023

8. Ostapchuk P.S., Zubochenko D.V., Kuevda T.A. Rol' antioksidantov i ispol'zovanie ikh v zhivotnovodstve i ptitsevodstve, 2019

9. Fisinin V. I., Kavtarashvili A.SH. Teplovoj stress u ptitsy, 2015

10. Fisinin, V.I Ptitsevodstvo Rossii - strategiya innovatsionnogo razvitiya.- M.: Tipografiya Rossel'khozakademii, 2009. - 147s.

11. Fisinin, V. I. Prirodnye mineraly v kormlenii zhivotnykh i ptitsy / V. I. Fisinin, P. Suraj / ZHivotnovodstvo Rossii. 2008. - № 8. - S. 6668.

12. KHokhrin, S.N. Korma i kormlenie zhivotnykh / S.N. KHokhrin//SPb.: Lan', 2002. – 512 s.

13. L.I. Podobed Optimizatsiya pishhevareniya i proteinovoe pitanie sel'skokhozyajstvennoj ptitsy / L.I. Podobed [i dr.]; red. L.I. Podobed, 2017. – 348 s.

14. SH.A. Al'pejsov, G.A. Moldakhmetova Vliyanie kormovoj dobavki «Al'bit BIO» na produktivnye kachestva tsyplyat-brojlerov. Issledovaniya, rezul'taty. №3 (91) 2021g. S. 5-10.

15. A.B. Таңатаров, Ш.Ә.Әлпейісова, S.T.Dabzhanova.-Т19Құс шаруашылығы.-Almaty, 2005. 239-254 б.

16. Таңатаров А.В. Vliyanie preryvistogo osveshheniya na produktivnost' ptitsy/KazNINTI, infor.Listok.-Alma-Ata, 2000. 35 б.

17. EH.Ablaeva, A.Kavtarashvili, B.Makhatov, ZH.Kusainova, N.Sarkulova EHffektivnost' primeneniya antistressovogo preparata «Gidro reks vital» pri vyrashhivaniі tsyplyat-brojlerov v perekhodnyj period goda. Issledovaniya, rezul'taty. №1 (101) 2024g. S. 13-22.

18. Suraj P. Sovremennye metody bor'by so stressami v ptitsevodstve: ot antioksi-dantov k vitagenam / P. Suraj, V.I. Fisinin // Sel'skokhozyajstvennaya biologiya. – 2012. – № 4. – С. 3-13.

19. Miftakhutdinova E.A. An effect of anti-stress feed additives on broiler productivity and meat quality / E.A. Miftakhutdinova, S.L. Tikhonov, N.V. Tikhonova, R.T. Timakova // Theory and practice of meat processing. – 2020. – Vol. 5(2). – P. 4-11.

20. Al'pejsov SH.A., Tanatarov A.B., Kumganbaeva R.M. Produktivnye kachestva tsyplyat-brojlerov pri ispol'zovanii v kormlenii biologicheski aktivnykh dobavok// Issledovaniya, rezul'taty. - 2020.-№1.- s. 15-20.

21. Orumbaev A., Tanatarov A.B., Alpeisov Sh. African Ostrich (*Struthio camelus*) Biochemical analysis of blood and meat samples from ostrich farms around Almaty, Kazakhstan// Int. journal of poultry Science 10, 2011, p.1-3.

22. E.A.Kapitanova, M.B.Sagintaeva, V.V.YAnchenko Aktual'nost' vvedeniya v ratsiony tsyplyat-brojlerov regul'yarnogo kompleksa «Bajpas», 13-19 b.

Г.Ф.Фабит^{1*}, Г.О.Ускелова²

¹Казахский национальный аграрный исследовательский университет, г.Алматы, Казахстан, GabitGulzat_07@mail.ru*

²АО «Алель Агро», область Алматы, Илийский район, село Байкент, Казахстан, uskelova@inbox.ru

ВЛИЯНИИ МОЛЕКУЛЯРНО-АКТИВИРОВАННОГО ПРЕПАРАТА «ВИУСИД-ВЕТ» НА ПРОИЗВОДСТВЕННЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ КУР РОДИТЕЛЬСКОГО СТАДА КРОССА «ARBOR ACRES»

Аннотация

Из-за глобального негативного отношения к применению антибиотиков как стимуляторов роста в кормлении животных и птицы проводятся исследования с целью создания альтернативы антибиотикам - новых типов (природных) противомикробных препаратов или стимуляторов роста, особенно тех, которые основаны на естественном способе. «Виусид Вет» является одним из альтернативных антибиотиков. Кормовая добавка Виусид-Вет – эффективный иммуномодулятор, антиоксидант, гепатопротектор, противовирусное средство и антистресс. Состав: молекулярно активированные аминокислоты, витамины и микроэлементы, глицерризиновая кислота. Глицерризиновая кислота - угнетает и прерывает репликацию разных типов ДНК и РНК содержащих вирусов, не влияя при этом на активность и репликацию клеток-хозяев. Обладает высокой антиоксидантной активностью, стимулируя восстановление глутатиона. Оказывает противовирусное, противовоспалительное и антиаллергическое действие. Индуцирует синтез эндогенных интерферонов. Стимулирует синтез гормонов коры надпочечников, обладает антимикробным и противовоспалительным действием. Яблочная кислота - антиоксиданты, нейтрализующие свободные радикалы. Важнейший метаболит, участвующий в окислительно-восстановительных реакциях. Стимулирует образование энергии через синтез АТФ. Оказывает антивирусное действие. Глюкозамин — основа протеогликанов, входящих в состав соединительной ткани. Обладает противовоспалительным, антиоксидантным, 8 гепатопротекторным и хондропротекторным действием, способствует восстановлению соединительной ткани. Аргинин – аминокислота, медиатор оксида азота, улучшает микроциркуляцию крови, лимфы, снижает уровень мочевины. Глицин - аминокислота, участвующая в формировании первичной структуры всех белков. Участвует в синтезе пуринов, порфиринов, креатинина и фосфолипидов. Аскорбиновая кислота (витамин С)-обладает антиоксидантным и антирадикальным свойствами, что обуславливает торможение перекисного окисления липидов, белков и др. компонентов клетки и защиту от повреждения. Пиридоксин гидрохлорид (витамин В6) – необходим для синтеза антител и эритроцитов, участвует обменных процессах, улучшает метаболизм, стимулирует иммунный ответ, нормализует содержание в крови CD4+T- хелперов. Сульфат цинка - снижает активность оксидативного стресса, участвует в иммунологических реакциях, необходим для функционирования эндокринной системы. Необходим для функционирования ЖКТ, печени и т.д. Пантотенат кальция – составная часть коэнзима А, ответственного за детоксикацию

ксенобиотиков печени, участвует в поддержании баланса углеводного и жирового обмена. Фолиевая кислота (витамин В₉) – принимает участие в переносе одноуглеродных групп, участвует в биосинтезе пуриновых и пиримидиновых оснований, участвует в метаболизме метионина. Предотвращает внутриутробные аномалии плода, его роста и развития. Цианокобаламин (витамин В₁₂) – нормализует обмен метионина, предотвращает ожирение печени, увеличивает потребление кислорода, стимулирует синтез белка.

В статье приведены результаты повышения производственных показателей родительского стада кросса «Арбор Акрес» при использовании жидкой формы препарата «Виусид Вет». Цель испытания:

1. Увеличение сохранности поголовья
2. Увеличение производства яиц
3. Увеличение процента выхода инкубационных яиц
4. Увеличение выхода суточных цыплят на начальную несушку

Ключевые слова: кросс, родительское стадо, инкубационное яйцо, суточный цыпленок, резистентность, стресс, антиоксидант

G. G. Gabit^{1*}, G.O. Uskelova²

¹ *Kazakh National Agrarian Research University, c.Almaty, Kazakhstan,
GabitGulzat_07@mail.ru**

² *Joint-stock company "Alel agro", Almaty region, Ile district, Baykent village, Kazakhstan,
uskelova@inbox.ru*

INFLUENCE OF THE MOLECULARLY ACTIVATED DRUG "VIUSID-VET" ON THE PRODUCTION PARAMETERS OF THE BREEDING HERD OF THE "ARBOR ACRES" CROSS.

Abstract

Due to the global negative attitude towards the use of antibiotics as growth stimulators in animal and poultry feeding, research is being conducted to create an alternative to antibiotics - new types of (natural) antimicrobial drugs or growth stimulators, especially those based on natural methods. "Viusid Vet" is one of the alternative antibiotics. Viusid-Vet feed supplement is an effective immunomodulator, antioxidant, hepatoprotector, antiviral agent and antistress. Composition: molecularly activated amino acids, vitamins and trace elements, glycyrrhizic acid. Glycyrrhizic acid - inhibits and interrupts the replication of various types of viruses containing DNA and RNA, without affecting the activity and replication of host cells. It has high antioxidant activity, stimulating the restoration of glutathione. It has an antiviral, anti-inflammatory and anti-allergic effect. Induces the synthesis of endogenous interferons. Stimulates the synthesis of adrenal cortex hormones, has antimicrobial and anti-inflammatory effects. Malic acid is an antioxidant that neutralizes free radicals. The most important metabolite involved in redox reactions. Stimulates the formation of energy through the synthesis of ATP. It has an antiviral effect. Stimulates the formation of energy through the synthesis of ATP. It has an antiviral effect. Glucosamine is the basis of proteoglycans, which are part of connective tissue. It has anti-inflammatory, antioxidant, 8 hepatoprotective and chondroprotective effects, promotes the restoration of connective tissue. Arginine is an amino acid, a mediator of nitric oxide, improves microcirculation of blood and lymph, and lowers the level of urea. Glycine is an amino acid that participates in the formation of the primary structure of all proteins. It participates in the synthesis of purines, porphyrins, creatinine and phospholipids. Ascorbic acid (vitamin C) has antioxidant and antiradical properties, which inhibits peroxidation of lipids, proteins, etc. component cells and protection from damage. Pyridoxine hydrochloride (vitamin B₆) is necessary for the synthesis of antibodies and erythrocytes, participates in metabolic processes, improves metabolism, stimulates the immune response, normalizes the content of CD4+T- helpers in the blood. Zinc sulfate - reduces the activity of oxidative stress, participates in immunological reactions, necessary for the functioning of the endocrine system. Necessary for the functioning of the gastrointestinal tract, liver, etc. Calcium pantothenate is a component of coenzyme A, responsible for liver detoxification of xenobiotics, involved in maintaining the balance of carbohydrate and fat

metabolism. Folic acid (vitamin B) takes part in the transfer of one-carbon groups, participates in the biosynthesis of purine and pyrimidine bases, participates in the metabolism of methionine. Prevents intrauterine anomalies of the fetus, its growth and development. Cyanocobalamin (vitamin B12) normalizes methionine exchange, prevents fatty liver, increases oxygen consumption, stimulates protein synthesis.

The article shows the results of increasing production indicators in the breeding stock of the "Arbor Acres" cross when using the liquid form of the drug "Viusid Vet". Purpose of the test:

1. Increase in livestock safety
2. Increase in production of eggs
3. Increase in hatching egg yield percentage
4. Increasing the output of day-old chicks to initial laying

Key words: cross, parental herd, hatching egg, day-old chick, resistance, stress, antioxidant

IRSTI 68.39.31

DOI <https://doi.org/10.37884/1-2025/04>

E. Altynbek^{1}, K.A.Iskakov², M.A.Baynietova¹,
N.N.Shaugimbayeva³, B.T.Kulataev¹*

¹*Kazakh National Agrarian Research University, Almaty, Kazakhstan,
Erdaulet_04@mail.ru*, bnar68@yandex.ru, Mako92_92.@inbox.ru*

²*Kazakh Scientific Research Institute of Animal Husbandry and Food Production", Almaty,
Kazakhstan, kairat11101988@mail.ru, elbolsyn.sagdat.92@mail.ru*

³*Almaty University of Technology, Almaty, Kazakhstan, bako2002@bk.ru*

IMPROVING THE GENETIC POTENTIAL OF PRODUCTIVITY AND REPRODUCTIVE WOOL QUALITIES OF MEAT-AND-FAT SHEEP

Abstract

In Kazakhstan, sheep farming is the leading branch of agriculture. This is due to the unique natural, economic and climatic conditions associated with the nature of the terrain, as well as centuries-old traditions. Since ancient times, almost everywhere in Kazakhstan, sheep farming was based on the use of vast pasture lands. Edilbaevskaya sheep bred in the herd of the Yerzhan farm are characterized by high meat and fat productivity, early maturity and good adaptability to the natural, climatic and forage conditions of the southeast of Kazakhstan. The average weight of rams in the breeding group is 105-110 kg, wool yield is 3.2-3.5 kg, ewes, respectively, 73-76 and 2.2-2.4 kg. The average daily weight gain of rams from birth to weaning is 290-296 g, and 260-270 grams for ewes. Live weight and wool class are important selection traits for selection and selection for Edilbaev sheep of the Yerzhan farm when improving the productive and breeding qualities of sheep in the flock. It has been established that when selecting by live weight, it is recommended to sell rams for meat in two periods, taking into account market demand, at the age of 7-8 and 18 months.

Keywords: selection, stud ram, lamb, ewe, coarse wool, reproductive capacity, meatiness.

Introduction

In Kazakhstan, sheep farming is the leading branch of agriculture. A wide variety of systems of sheep farming have developed in the republic, ranging from year-round pasture to semi-stall-pasture. One of the main conditions for the intensification of the industry and further increase in sheep production is the creation of a sustainable feed base [1].

The solution to the problem of increasing feed production should be implemented by improving low-yield natural forage lands, creating long-term cultural pastures, as well as a wider introduction